

VÄLINEITÄ

Ensin postitse, sitten puhelimitse, nyt internetitse. Käteinen ja shekit ovat menneisyyttä, johon sittemmin olen törmännyt vain Kenian, Englannin tai Ranskan kaltaisissa pankkitoiminnan kehitysmaissa. Automaattiakin käytin, kunnes unohdin koodin.

Tällainen on minun laskujen maksamishistoriani. Siihen tiivisty paitsi mukavuudenhalua, laiskuutta ja hajamielisyyttä, myös sota-ajan traumaattisiin kokemuksiin perustuvaa jonottamisen kammoa, luottamusta edistykseen, ihastusta teknisiin vempelisiin. Kuluun toisin sanoen jälleenrakentajien sukupolveen. Sosiaalisia suhteita hoidettiin tai jätettiin hoitamatta vanhalta rutiinilla. Monet ikätovereistani säilyttävät tämän lapsenuskonsa kunniaakkaaseen loppuun saakka.

Mutta kyllä monissa meissäkin, jotka nyt olemme olevinamme tietoisia valistuksen vaaroista ja kehityksen kääntöpuolista, piileksii pieni ilkeä modernisti. Tietokone viehättää itsetarkoituksellisesti.

Pankit yllyttävät siirtymään internetin käyttäjäksi. Säästää vaivaa asiakailta, ne mainostavat. Ja rahaa pankilta, lisää minä. Niin tai näin, kun maksun aika koittaa, avaan koneen. Sen sijaan, että kävelisin pankkiin, odottaisin vuoroa niiden kanssa joilla ei ole internetresursseja, tapaisin tuttuja virkailijoita joiden kanssa voi vaihtaa hymyn ja sanoa hei taas. Tai kiukutella, silloin kun jono on pitkä ja pinna lyhyt. Menetetyt tilaisuudet liikuntaan ja mahdollisuudet sosiaalisen ymmärryksen lisäämiseen vaikuttavat vähäisiltä, mutta saattavat silti olla korvaamattomia.

Muuhun kuin laskujen maksamiseen internetistä ei mielestäni juurikaan ole. Haku on hidasta. Tulokset ovat merkityksettömiä, jos tavoittele vähänkään syvällisempää informaatiota. Tiedon valtavylyä on kuin moottoritie: kiinnostavat näkyvät peittyvät meluaitojen ja graffitien taakse. Kirjastot ja kirjakaupat palvelevat parem-

min. Menetetyt tilaisuudet liikuntaan ja sosiaalisen ymmärryksen lisäämiseen eivät ole vähäisiä. Viihde- ja mainosarvot eivät niitä korvaa. Eikä edes etätyö.

Sähköposti on parempi. Se on kryptisen sanonnan ja kasvottoman kommunikation oiva opetusväline.

On meillä kännykkäkin. Käytämme sitä kovin vähän. En pidä tarpeellisena ilmoittaa vaimolle, että ohitan parhaillaan Sokosta ja olen himassa kymmenen minuutin kuluttua, semminkin kun hän kävelee vieressäni. En lähetele tuttaville tekstiviestejä tiedottaakseni, että hengissä ollaan, semminkin kun ennakoiva kirjoittaminen ei suju ilman opaskirjaa, joka on kadonnut.

Meneillään oleva tietokoneen ja kännykän sulautuminen on amerikkalaisen viihdehuvan ja suomalaisen teknologiahuvan romanttinen liitto. Kummisetänä on kyyninen kaupallisuus.

Kateudesta vihreänä ja ihailusta mykkänä katson televisiosta, kuinka Eeva Joenpelto tai Antti Tuuri naputtelevat tekstejään suoraan paperille nostalgiaa tihkuvilla remingtoneillaan. Torjun sen kerettiläisen ajatuksen, että ehkä kyseessä on vain näytelmä, että todellisuudessa heillä voi hyvinkin olla kameran silmää välttelevä toinen työhuone, jota hallitsee tietokone ihan niin kuin tavallisilla ihmisillä.

Muistelen omia kokemuksiani kynällä kirjoittamisesta. Ensin aherran raskaalla kädellä, niin että jälki koptoituu neljänteen tai viidenteen aluspaperiin saakka. Pyyhin yli, piirrän henkseleitä, teen siirtomerkintöjä ja kirjoitan kaiken uudelleen kun mis-

tään ei enää saa mitään selvää. Sitten koneistan tekstin omalla olivetillani ja sama toistuu. Kolmannen yrityksen ja yhden korjausteippirullan jälkeen päätän turhautuneena, että nyt tämä saa jumalauta kelvata. Lohduttaudun sillä, että onhan latoja aikanaan saanut selvää jopa Balzacin uskomattoman epäselvistä käsikirjoituksista.

Tässä katsannossa tietokone on minulle taivaanlahja. Korjaaminen ja arkkitehdille niin tärkeä ulkoasun viimeistely käyvät kuin tanssi. Enää ei tarvitse tuhlata aikaa eikä energiaa oikean reunan tasaamiseen. Näin on kunnes epäilykset heräävät, tosin vasta monien vuosien, lukemattomien koneenvaihtojen, ohjelmapäivitysten ja kymppitonniin jälkeen.

Ensimmäiset naputukset ovat mitä sattuu. Edellinen kappale saattaa aluksi näyttää esimerkiksi tältä:

Tässä akatsannoissa teitokone on minulle tauvaan lahja. Korjaaminen ha arkkitehdille niin törkeän ulkoasun viimeistelukykyt kuin tanssi. Enää eo tarcites uhrta aikaa ja energiaa oikaen reunsn tassa,iseen. Näin on kennes epälsket heräävät, tosin vtsa mionein vuosein, kulemattomien koneenvaigtojen, ohjelmapäivitysren ja kumppitonne3in jälkeen.

Paitsi huolimattomuudesta, ker-
too teksti diftongisokeudesta
eli ns. knugen-ilmioistä; se ei
tasavaltalaista paljon lohduta, että
Ruotsin kuninkaalla on sama vaiva.
Sanaa kilpailu en kertaakaan ole on-
nistunut saamaan ruudulle kirjoitta-
matta sitä ensin muotoon kilapilu.
Käsin en tällaisia virheitä ole tehnyt
enkä tee edelleenkaan.

Kahvikuppisyndrooma on asia

erikseen. Ensin luulin, että vapina johtuu huonosta itsetunnosta, korkeasta iästä, liiallisesta verenpaineesta tai alkavasta alzheimerista. Mutta nyt tiedän, että kyseessä on harjoituksen puute. Ilman tietokonetta olisivat kaligrafiset taitoni ja niiden myötä ehkä myös ajattelukykyni saattaneet kehittyä lähemmäksi sitä tasoa, jota edelliset sukupolvet parhaimmillaan edustivat.

Heti kun keskustelu siirtyy vähänkin abstraktimmalle tasolle, alkavat keinot ja välineet sekoittua päämääriin ja tavoitteisiin. Tai, agraarisesti sanottuna, nykysuomalainen ei enää näytä ymmärtävän onko kyse jauhoista, taikinasta vai piirakasta. Entisaikojen käsityökulttuurille ominainen luonteva erottelukyky on unohtunut.

Televisiossa käytiin katsokaa-vaikka-ulos-ikkunasta-tyyppistä keskustelua kasvihuoneilmiöstä. Parin vuoden takaisesta poikkeuksellisen kylmästä ja lumisesta talvesta kukaan ei maininnut mitään.

Niin iältään kuin mielipiteiltään vihreä nainen käytti todisteena sitä, että hänen kokemuksensa mukaan ilmasto on jatkuvasti lämmennyt. Huomautin sohvanurkalta, että minun huomattavasti pitemmän kokemukseni mukaan ilmasto on sitten 30-luvun leutojen talvien ja kuumien kesien jälkeen jatkuvasti jäähtynyt.

Maanviljelijä puolestaan oli huolestunut viljelemissään lajikkeiden menestymisestä, jos vuosittainen keskilämpötila nousee 4–5 astetta. Miten selvittiin pikku jääkaudesta ja sitä edeltäneestä lämpimästä kaudesta? Entä jos Golf-virta siirtyy paikaltaan ja Suomi muuttuu tundraksi?

Ohjelma oli esimerkki aiheen irra-

tionaalisuudesta ja osanottajien suhteellisuudentajun puutteesta. Yhden tai useamman vuosisadan päässä olevasta uhkakuvasta, joka sitä paitsi on kiistanalainen, puhuttiin ikään kuin nykymaailman taloudelliset, sosiaaliset ja fyysiset rakenteet pysyisivät ikuisesti muuttumattomina. Ehkä osanottajien todellisia tavoitteita olivatkin journalistinen sensaatiohalu, ekologinen maailmantuska tai tukiaisten varmistaminen? Ehkä kasvihuoneilmiön torjumisen jalo tavoite olikin alennettu ryhmätujen raadolliseksi keinoksi?

Näin rohkenen sanoa, vaikka amerikkalaiset käyttävät samoja argumentteja vastustaessaan hiilidioksidipäästöjen rajoittamista ja vaikka heidän todellinen tavoitteensa on omien tuotantorakenteiden ja taloudellisten intressien häikäilemätön suojeleminen.

Jos et ole puolellamme, olet meitä vastaan. Tämä takavuosien taistolainen taisteluhuuto on vielä tyhmempi kuin miltä se äkkiä luettuna vaikuttaa.

Muutamia kolumneja sitten arvostelin tässä lehdessä niitä tapoja, joilla joukko intellektuelleja ja kaksi taiteilijaa paheksui Suomen Indonesia-politiikkaa. Kerroin, että julkilausuma ja kunniamerkkien palauttaminen toivat mieleeni kahdenkymmenenviiden vuoden takaiset stalinismin kulta-ajat.

Palautteet olivat vihaisia. Puheenvuoroni tulkittiin hallituksen ja presidentin toimenpiteiden puolustamiseksi tai syytökseksi siitä, että mielenosoittajat ovat edelleen stalinisteja, vaikka kritiikkini kohdistui pelkästään keinojen epäajankohtaisuuteen. Itse asiasta olin ja olen edelleen samaa mieltä kuin närkästyjät. Ehkä heidän todellinen tavoitteensa ei ollutkaan

Indonesia-politiikan muuttaminen vaan oman moraalisen kunnan korostaminen?

Julkisuudessa 70-luvun radikaaleja nimitellään takinkääntäjiksi. Asianomaiset itse eivät pistä vastaan. Menneet ovat menneitä, arvioikaa meitä sellaisina kuin olemme nyt, he sanoivat. Näennäisesti variaatio onkin suuri. Joukossa on vihreitä, byrokraatteja ja kapitalisteja. Mutta olkaa varuillanne. Uuden takin ja frisyyrin alta saattaa hämmästyttävän usein löytyä tuo vanhastaan tuttu, aina oikeassa oleva fundamentalisti. Eikä Björn Wahlroos ole ainoa tässä lajissa.

Aki Kaurismäki kieltäytyi kunnia-tohtorin tittelistä välttyäkseen joutumasta promovoiduksi yhdessä Kirsti Paakkasen kanssa. Moraalinen ristiriita syntyi kuulemma siitä, että tämä oli ostamalla turkisliikkeen syyllistynyt välillisesti eläinten oikeuksien rikkomiseen.

Niin tieteilijöillä kuin taiteilijoilla on tietysti oikeus ilmaista mielipiteitään haluamallaan tavalla. Mutta kuinka paljon vakuuttavampaa ja tehokkaampaa olisikaan ollut, jos he olisivat käyttäneet omia ammattitaitojaan, näissä tapauksissa siis tutkimusta, kirjaa, maalausta ja elokuvaa, protestiansa välineinä.

Mitä tekikään eduskuntatalon suunnittelija J. S. Sirén Markki-tehtäimistönsä, joskus kauan kauan sitten, havaittuun että kas vain, kello onkin jo viisi i.p.? Nousi työpöytänsä äärestä, taputti käsiään, odotti kunnes kaikki orjat olivat heränneet ja huusi: Työt lopetetaan! Välineet puhdistetaan!